

1/2022

ročník 7th volume

SPRAVODAJCA SLOVENSKEJ
GEOLOGICKEJ SPOLOČNOSTI

NEWSLETTER OF THE SLOVAK
GEOLOGICAL SOCIETY

MENTE et MALLEO

**GEOVEDNÁ EXKURZIA
PRE UČITEĽOV KLUBU
UČITEĽOV GEOVIED
SLOVENSKEJ GEOLOGICKEJ
SPOLOČNOSTI
DO SEVEROVÝCHODNÉHO
TALIANSKA**

**FAREBNÉ KAMENE
UKRAJINSKÉHO ŠTÍTU
V KYJEVE**

**NERASTNÉ BOHATSTVO
DONBASU**

**ZÁPISNICA Z VALNÉHO
ZHROMAŽDENIA
SLOVENSKEJ GEOLOGICKEJ
SPOLOČNOSTI
ZO DŇA 9. 6. 2022**

**ZÁPISNICE SLOVENSKEJ
GEOLOGICKEJ SPOLOČNOSTI
ZA ROK 2022
(VYBERÁME Z WEBU SGS
WWW.GEOLOGICKASPOLOCNOST.SK)**

**210. VÝROČIE NARODENIA
JÁNA PETTKA,
VÝZNAMNEJ OSOBNOSTI
BRATISLAVY**

**CENA JÁNA PETTKA
MÁ UŽ 20 LAUREÁTOV –
JE TO VEĽA ALEBO MÁLO?**

**Lago di Fusine superiore
pod hrebeňom
Mangartu
v Júlskych Alpách**

CENA JÁNA PETTKA MÁ UŽ 20 LAUREÁTOV – JE TO VEĽA ALEBO MÁLO?

➤ Milan Kohút

Ústav vied o Zemi SAV Bratislava, Dúbravská cesta 9, 840 05 Bratislava, e-mail: milan.kohut@savba.sk

Oceňovanie vedeckej práce aktívnych pracovníkov nie je každodennou záležitosťou. Riadi sa rôznymi pravidlami a kritériami inštitúcií, ktoré dané ocenenie odovzdávajú, pričom výber a schvaľovanie oceňovaných podlieha väčšinou subjektívnemu faktoru. Národný geologický komitét Slovenskej republiky (NGK SR) ako zástupca slovenských geologických vedeckých inštitúcií v Medzinárodnej únii geologických vied (*International Union of Geological Sciences – IUGS*) sa po päťročnej diskusii uzniesol udeľovať Cenu Jána Pettka (CJP) na jeseň roku 2015. Jej udelenie má mať scientometrický základ odvodený od počtu čistých citácií v Scopuse ($n \geq 500$) s Hirschovým indexom väčším ako 13 a má sa udeľovať morálne vyzretým vedeckým osobnostiam slovenskej geológie, ktoré svojou prácou v Západných Karpatoch šíria dobré meno slovenskej geológie v zahraničí (Kohút, 2016). Keďže NGK SR nedisponuje žiadnymi finančnými prostriedkami, nemohol si dovoliť udeľovať žiadnu medailu ani nič, čo si vyžaduje finančné náklady, a preto toto ocenenie je viac-menej morálne a symbolické. Preto bol aj grafický návrh Ceny Jána Pettka vypracovaný ako *Bona fide et pro bono publico* (M. Kohút, ©2016).

NGK SR na jesennom zasadnutí v roku 2016 prerokoval a schválil návrhy na laureátov Ceny Jána Pettka, ktorí spĺňali požadované kritériá. Prvými nositeľmi tejto ceny sa stali: prof. RNDr. Michal Kováč, DrSc., prof. RNDr. Pavel Uher, CSc., RNDr. Igor Broška, DrSc., RNDr. Marián Janák, DrSc., doc. RNDr. Jozef Michalík, DrSc., RNDr. Michal Nemčok, DrSc., Mgr. Adam Tomašových, PhD., prof. RNDr. Peter Moczo, DrSc., a doc. Mgr. Jozef Kristek, PhD. Historicky prvé odovzdávanie Ceny Jána Pettka sa uskutočnilo na 15. predvianočnom seminári SGS dňa 8. decembra 2016 vo Veľkej sále Dionýza Štúra ŠGÚDŠ a diplom s poradovým číslom 1 dostal prof. M. Kováč. V nasledujúcom roku 2017 dosiahol požadovaný publikačno-citacíny impakt prof. RNDr. Dušan Plašienka, DrSc. Ďalšími laureátmi CJP v roku 2018 sa stali prof. Mgr. Juraj Majzlan, PhD., doc. Mgr. Ondrej Lexa, PhD., doc. Mgr. Martin Danišík, PhD., a RNDr. Jozef Vozár, DrSc. Neskôr prof. RNDr. Edgar Hiller, PhD., splnil potrebné kritériá v roku 2019. V prvom roku covidového *lockdownu* dosiahli potrebnú publikačno-citacnú métu: RNDr. Milan Kohút, CSc., RNDr. Jaroslav Lexa, CSc., prof. RNDr. Marián Putiš, DrSc., a RNDr. Patrik Konečný, PhD. V nasledujúcom roku 2021 dosiahol požadované

kritériá prof. RNDr. Miroslav Bielik, DrSc., čím sa uzavrela prvá dvadsiatka držiteľov Ceny Jána Pettka. Z dôvodu *lockdownu* si ostatní piati tvoriví pracovníci – držiteľia CJP – mohli prevziať toto ocenenie až na valnom zhromaždení SGS, ktoré sa uskutočnilo 9. júna 2022 vo Veľkej sále Dionýza Štúra ŠGÚDŠ.

Keď si položíme otázku, či je to veľa alebo málo, odpoveď znie, že je to až žalostne málo! Toto konštatovanie vychádza z empirického hodnotenia stavu, keď predpokladáme, že v sektore geológie dnes pracuje na Slovensku zhruba 300 vysokoškolsky vzdelaných profesionálov vrátane aplikovaných odborov, akými sú inžinierska geológia, hydrogeológia, geofyzika a ložisková geológia. Z tohto počtu má približne 200 ľudí tretí stupeň VŠ vzdelania

Grafický návrh Ceny Jána Pettka

(CSc., PhD. ± DrSc.) a z nich niečo viac ako 100 odborníkov je systematicky publikačne činných. Samozrejme, tieto čísla sú neporovnateľne nižšie oproti okolitým krajinám (Česko, Poľsko a Maďarsko). Na to, aby sme vedeli odpovedať, **kde sa stala chyba**, treba analyzovať súčasný stav cez prizmu ocenených laureátov CJP. Za šesť rokov existencie oceňovania CJP splnilo požadované scientometrické kritériá len 20 vedeckých pracovníkov, z toho 7 bolo z ÚVZ SAV, 6 z PrÍF UK, 3 zo zahraničných pracovísk, 2 z FMF UK, 1 z ŠGÚDŠ a jeden zo súkromného sektora. Z 20 ocenených malo 9 vedcov hodnosť DrSc. a 11 CSc. + PhD., pričom 8 z nich malo titul univerzitného profesora, štyria titul docenta a ôsmi sú bez úväzku na vysokej škole. Pokiaľ ide o špecializáciu, tu je situácia pomerne vyrovnaná: 4x štruktúrna geológia/tektonika, 3x mineralógia, 3x regionálna geológia, 3x geofyzika, 2x petrológia, 2x sedimentológia/litológia a po jednom zástupcovi sú tu paleobiológ, geochronológ a geochemik. Najmladší ocenený preberal CJP, keď mal 38 rokov, a najstarší v 79 rokoch. Z tohto pohľadu je zaujímavé vekové rozloženie laureátov CJP: menej ako 40 rokov – jeden pracovník, 41 až 45 – traja, 46 až 50 – dvaja, 51 až 55 – jeden, 56 až 60 – štyria, 61 až 65 – štyria, 66 až 70 – jeden, 71 až 75 – dvaja a 76 až 80 – dvaja. Z celkového počtu teda len 20 % sú mladí vedeckí pracovníci do 45 rokov, 20 % tvoria emeritní vedeckí pracovníci nad 70 rokov a až 40 % tvoria zrelí etablovaní vedci vo veku 56 až 65 rokov. Zaujímavý štatistický údaj je, že desiati, teda 50 % z ocenených CJP, absolvovali dlhodobú stáž (aspoň jeden rok) na zahraničnom pracovisku, ale iba 4 z nich (20 % z celkového počtu ocenených) dosiahli hodnosť PhD. v zahraničí. Myslíme si, že hlavný problém je v malom množstve medzinárodne etablovaných vedeckých pracovníkov v geológii na Slovensku. Každý rok končí menej kvalitných absolventov 2. stupeň VŠ a takmer nik sa nesnaží ísť do zahraničia na doktorandské štúdium. Čo je však tragédia, ani tí, čo dosiahnu hodnosť PhD. na Slovensku, nemajú žiadnu ambíciu ísť na postdoktorandský pobyt do zahraničia a absolvovaním takéhoto „to-

varišstva“ sa zapojiť do medzinárodných výskumných tímov. A práve v tomto výrazne zaostávame za okolitými krajinami, kde majú desiatky takýchto cieľavedomých študentov. Z nich sa po čase väčšina vráti domov a posúva kvalitu výskumu v rodnej krajine. Na druhej strane, situácia nie je ružová ani medzi pedagogickými pracovníkmi na Slovensku. Veď zo súčasného počtu 25 profesorov a 43 docentov v rámci slovenských VŠ (vrátane košických VŠ, kde je situácia neistá, pretože časť pedagógov na FBERG TUKE a PrÍF UPJŠ sa miestami účelovo identifikuje ako „baník“, alebo „geograf“) bolo za šesť rokov ocenených iba 12 laureátov. Je to menej ako 18 % z celkového počtu profesorov a docentov v odbore. Tu si však treba uvedomiť, že štatistiku nám vylepšujú traja ocenení zo zahraničných pracovísk, takže nakoniec sa dostaneme len na 13 % domácich pedagógov. Podobne, kritériá na CJP spĺňajú len 2/3 zo súčasných DrSc. na Slovensku, a to nehovoríme o kategórii Vedúci vedecký pracovník (Ia), kam sa v minulosti dostali aj pracovníci, čo by dnes mali miestami problém obhájiť aj kategóriu IIa – Samostatný vedecký pracovník. Ďalším problémom je, že väčšinou pracujeme na domácich geologických problémoch, ktoré často zahraničie nezaujímajú, respektíve nevieme tieto výsledky kvalitne predať. Ako-tak atraktívne vo svete sú objavy nových minerálov zo Slovenska, prípadne extrémne P/T podmienky (diamanty v UHP), ale aj vývoj panónskeho bazénu v širších stredo európskych intenciách. Možno niekto povie, že tu máme biedne prístrojové vybavenie, keďže môžeme využívať iba dve kvalitné elektrónové mikrosondy (EPMA) a dva hmotnostné spektrometre na stabilné izotopy (IRMS). Netreba však zabúdať, že už viac ako šesť rokov sú v ŠGÚDŠ v Spišskej Novej Vsi dva hmotnostné spektrometre LA ICP MS Agilent, z ktorých dodnes neboli publikované žiadne izotopové analýzy! Aj napriek tejto nepriaznivej situácii je však vo svete množstvo unikátnych prístrojov, kde pri kvalitne pripravenom projekte sa dá prísť k moderným výsledkom aj bez platenia nákladných analýz a strojového času pri štandardnej vedeckej spolupráci.

Je zrejme, že postupom rokov nám dozrie ďalších 10 – 15 laureátov zo staršej a strednej generácie geológov na Slovensku, ale bez kvalitnej mladej generácie vedcov bude geologický výskum na našej rodnej hrude stagnovať. Šancu má iba kvalitná tímová práca so zahraničnými pracoviskami, kde musíme viac zapájať aj našich absolventov, aby mal kto v budúcnosti niesť štafetu geologického výskumu na Slovensku.

Prvý ocenený prof. M. Kováč